

Čech nebo Slovák, důležité je, aby farmacii v Hradci studovali kvalitní lidé

Role farmaceuta se v současnosti výrazně mění, říká doc. PharmDr. Tomáš Šimůnek, Ph.D., děkan Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové. Ze své pozice se snaží prosadit takové změny v profilu fakulty a organizaci studia, aby absolventi byli nejen dobře připravenými profesionály, ale také aby dokázali co nejlépe čelit těm výzvám i protivenstvím, jímž dnes farmaceut nemůže uniknout.

Co se vám na škole, kterou od loňského roku vedete, nejvíc líbilo a co vám na ní nejvíc vadilo v době, kdy jste ji studovali?

Když jsem si na tuto školu podával přihlášku, o farmacii jsem nevěděl prakticky vůbec nic. Na gymnáziu mne bavila biologie a chemie a měl jsem ambici jít na vysokou školu, kterou když člověk vystuduje, má zajištěné pracovní uplatnění, což farmacie splňovala. Během studií jsem byl spokojený, že by se mi vyloženě něco nelíbilo, bych neřekl. Co se mi naopak velmi líbilo, byla možnost vyjet do zahraničí, byl jsem jeden z prvních studentů, kteří vyjeli na Erasmus. Diplomovou práci jsem pak zpracovával na Vídeňské univerzitě, což mne výrazně nasměrovalo, protože to bylo na ústavu farmakologie. Pustil jsem se pak do doktorského studia a vědecké práce na tomto poli. Velice mě potěšilo, když mi letos v červnu jeden student, který se vrátil z Vídně z Erasmusu, vyřídil, že si na mne i po dvaceti letech vzpoměli. Když jim řekl, že jsem dnes děkanem této fakulty, měli z toho prý velkou radost.

V čem chcete navazovat na své předchůdce a v čem se od nich chcete odlišovat?

Navazuji na ně ve většině věcí, protože fakulta fungovala za předchozího vedení dobře; konec konců byl jsem jeho součástí jako děkan pro vědeckou činnost. Navazovat bych chtěl především na široký vědecký záběr, který je pro hradeckou fakultu typický. Neučíme jen „farmacii do lékáren“, ale snažíme se studentům zprostředkovávat mnohem širší sféry oboru. Někdy si stěžují, že je toho učíme zbytečně moc a že to pak v praxi nepotřebují, ale jsem přesvědčen, že je to dobře, protože při současném ne zcela utěšeném stavu veřejného lékárenství jim to dává možnosti mnohem širšího uplatnění. Pokud jde o ono odlišení, nejde o nic zásadního. Myslím, že se musíme systematicky zlepšovat a srovnávat se se světem a se špičkou evropské farmacie.

Proč se domníváte, že je stav veřejného lékárenství neutěšený?

Vadí mi přílišná ekonomizace, silný tlak na obchodní část lékárenství. Pijde mi, že odklon od zdravotnického aspektu oboru

a posun k tomu ekonomickému je větší, než by bylo zdrávo. Problém je už v tvorbě lékárenské sítě, kdy lékáren je obrovské množství ve městech, přičemž se čím dál tím častěji stává, že přijde-li do nich pacient s receptem, to, co potřebuje, se stejně musí objednávat. Na druhou stranu na venkově lékárny v lepším případě živoří, v horším se zavírají. Co se mi v aktuální současnosti hodně nelíbí, je mnohdy špatná generická substituce. Často se dnes nečiní ve prospěch pacienta, ale ve prospěch ekonomického zájmu lékárny či lékárenského řetězce, což ji výrazně diskredituje.

Ve svých veřejných projevech často zmiňujete, že role farmaceuta se dnes výrazně mění. V čem?

Nejvíce se jeho role změnila už tím, že se lékárna z místa, kde se drtivá většina léčiv připravovala, změnila na výdejnu, respektive prodejnu průmyslově vyráběných přípravků. Povaha dnešního posunu spočívá ve skutečnosti, že farmaceut musí být partnerem jak lékařů a pacientů, tak expertem, který se orientuje v informacích o léci-

vech. Dnes už není problém informace najít, o to více je však nutné umět je kriticky hodnotit. Farmaceut by proto měl dnes výrazně posílit svoji roli poradce pacienta v otázkách jeho zdraví. To je něco, o co se nyní, jak věřím, i Česká lékárnická komora a farmaceutická společnost snaží. Problém je, že je tato snaha nekompatibilní se způsobem financování lékárenství, které je stále založeno na systému obchodní marže a nedávno zavedeném dispenzačním poplatku, což je naprosto nedostačující. Právě závislost na ekonomické stránce věci, na odměně na základě marže prodaných či vydaných léčiv, způsobuje, že v mnoha případech je farmaceut kvůli neutěšené finanční situaci nucen pacientovi doslova cpát něco, co vůbec nepotřebuje. Příprodeje dnes tvoří základ strategii různých řetězců i lékárníků, kteří musí přežít. Je třeba přesvědčit kompetentní místa, že farmaceuty je proto nutné ohodnotit jiným způsobem.

S ekonomikou souvisí další vámi nejednou zmíněná skutečnost, že všichni absolventi farmaceutické fakulty se už jen v lékárnách neuživí...

Řekl bych, že zatím ještě užijí, na rozdíl třeba od Polska, nebude to však trvat věčně. Podíváme-li se na věkovou strukturu lékárníků, valná část jich je ve věku mezi třicítkou a čtyřicítkou, takže lze předpokládat, že ještě nějakých dvacet třicet let budou praktikovat. Hrozí tedy, že za nějakých pět deset let se pracovní trh v tomto segmentu zaplní. Nyní je naplněn v oblastech bezprostředního okolí fakult – sehnat slušně placené místo v Hradci Králové je skutečný oříšek už dnes. Ovšem v takovém Chebu nebo v severních Čechách si lékárník ještě může platové podmínky do značné míry diktovat. Dnes ještě práci v lékárně dostane každý lékárník, bude se jen podle regionů lišit výší platu. Nemohu sice do větších detailů vědět, jak se bude vyvíjet situace v budoucnu, avšak snažíme se na fakultě, seč můžeme, aby se naši absolventi dokázali uplatnit i v jiných oblastech farmacie, než je lékárna.

Kam tedy ještě mohou jít nebo kam by bylo žádoucí, aby po absolutoriu mířili?

Určitě se mohou dát na dráhu klinického farmaceuta, což je obor, který dnes začíná relativně růst, protože velká část nemocnic začíná zjišťovat, že tento expert může zlepšit jejich terapeutické výsledky; omezit komplikace farmakoterapie a rizika, která s ní souvisejí. Řekl bych, že čím lepší nemocnice, tím více jsou si těchto souvislostí vědomi. Tuším, že největší takovéto oddělení je v pražské Nemocnici Na Homolce, kde pracuje okolo osmi klinických farmaceutů. Také v mnoha dalších nemocnicích si tuto potřebu uvědomují, problém však je, že takto vyškolených odborníků není dostatek. Na naší fakultě jsme proto založili vzdělávací centrum pro jejich kontinuální a specializační vzdělávání, kde působí tak renomovaní experti, jako je prof. Jiří Vlček nebo dr. Daniela Fialová, ale i další kolegové.

Existují ještě další oblasti, kam mohou jít pracovat vaši absolventi?

Především do farmaceutického průmyslu, odkud se velmi často ozývá, že naše absolventy chtějí, protože ti disponují jedinečnou kombinací znalostí a kompetencí. Rozumějí totiž nejen chemii a technologii lékové formy, ale zároveň i pacientovi. Proto máme na fakultě několik předmětů, jejichž výuku pro nás zdarma zajišťují „na klíč“ firmy Zentiva a Teva. Jeden hlavní předmět, průmyslovou výrobu lékových přípravků, vyučují obě firmy společně. Za tímto husarským kouskem stojí organizační a komunikační um mého předchůdce ve funkci děkana prof. Alexandra Hrabálka, nic podobného se zatím na žádné jiné české farmaceutické fakultě nepodařilo.

Má tato spolupráce i širší dimenze, než je školní výuka?

Studenti mají možnost výrobní provozy Tevy a Zentivy navštěvovat v rámci praktických cvičení a stáží. Firmy si z nich pak mohou některé vybírat a oslovovat je s pracovními nabídkami. Nejde sice o masovou záležitost, týká se jednotlivců, ale reálná možnost uplatnění to je.

Ještě někam mohou vaši absolventi zamířit?

Další možností uplatnění je farmaceutická analýza, kontrola léčiv. Také zde platí, že dobrý farmaceutický analytik má slušnou práci zajištěnou; jednak ve státní sféře, tedy v SÚKL, jednak ve spoustě kontrolních laboratoří nebo v laboratořích, kde se dělají bioekvivalenční studie pro různé farmaceutické firmy. V obou sférách je o naše absolventy zájem. Další možností je výzkum a na tomto poli se mohu pochlubit pěkným příkladem. Z původní velké skupiny profesora Antonína Holého na Ústavu organické chemie a biochemie, kde se zabývali medicínálními chemii nukleosidových analog, po jeho odchodu do důchodu a úmrtí vzniklo tuším šest nebo sedm menších skupin a dvě juniorské, „ovládli“ absolventi naší fakulty.

Jsou lidé ve výzkumu slušně placeni? Ještě nedávno tomu tak nebylo...

Řekl bych, že v současnosti jsou. V Česku vznikla spousta výzkumných center, financovaných ze strukturálních fondů EU, a mnohá jsou zaměřena na výzkum léčiv. Tam naši absolventi, především doktorandského studia, zhusta nacházejí uplatnění.

Právě z důvodu, aby absolventi nemířili jen do lékáren, došlo na fakultě k některým změnám ve výuce. Co všechno se už podařilo?

Výuku modifikujeme dvěma způsoby, které – avšak pouze zdánlivě – jdou proti sobě. Na jednu stranu ji „šijeme na míru“ lékárnám, protože je nám jasné, že musíme spektrum předmětů a na ně vyčleněné hodinové dotace nasměrovat k disciplínám zaměřeným na pacienta. Už proto, že farmacie byla historicky zaměřena více na léčivo než na pacienta, akcentujeme

PhDr. Pavel Taněv
redaktor, Edukafarm, Praha

Doc. PharmDr. Tomáš Šimůnek, Ph.D.
V roce 1999 završil magisterské studium na Farmaceutické fakultě UK v Hradci Králové (FaF UK), kde pak absolvoval i doktorské studium v oboru Farmakologie a toxikologie. V roce 2003 absolvoval roční postdoktorandskou stáž na univerzitě v Amsterdamu. Od roku 2004 pracuje jako odborný asistent a od roku 2009 jako docent na katedře biochemických věd FaF UK, kde garantuje výuku molekulární biologie. Oblastmi jeho vědeckého zájmu jsou kardiiovaskulární farmakologie, toxikologie a molekulární biologie; in vitro modely patologických stavů, kardiotoxicita léčiv (zejména antracyklinových cytostatik), role iontů přechodných kovů v různých patologických stavech, vývoj a studium nových potenciálních kardioprotektivních a protinádorových léčiv. Doc. Šimůnek je hlavním řešitelem univerzitního výzkumného centra pro výzkum toxických a protektivních účinků léčiv na kardiiovaskulární systém a vedoucím výzkumné skupiny molekulární a buněčné toxikologie. Publikoval řadu vysoce citovaných prací v mezinárodních časopisech. Nejvýznamnějším oceněním jeho výzkumné práce je 1. místo z roku 2005 v Soutěži o nejlepší vědeckou práci ve farmaceutických vědách, organizované Francouzským velvyslanectvím a společností Sanofi-Aventis pod záštitou J. M. Lehna (nositele Nobelovy ceny za chemii). V letech 2010–2014 působil doc. Šimůnek jako proděkan FaF UK pro vědeckou činnost, od roku 2014 je děkanem této fakulty.

dnes předměty, jako je klinická farmacie, farmaceutická péče či genetika. Farmakogenetika je z hlediska personalizované medicíny nesmírně důležitá. Na druhou stranu se snažíme vyjít vstříc těm studentům, kteří cítí, že do lékárny nechťejí, a vytváříme specializační větve typu klinická farmacie, průmyslová farmacie, farmaceutická chemie, analýza, přírodní léčiva... To vždy bývaly volitelné předměty, dnes se je snažíme soustředit do jakýchsi ucelených balíčků, aby si studenti mající zájem o určitou oblast mohli předměty ze zvoleného balíčku přednostně zapisovat.

V čem je smysl zmíněných změn?

Jde o jakousi „měkkou“ specializaci, jež je výrazně odlišná od starého, do konce 80. let platného „tvrdého“ rozdělení na všeobecnou, průmyslovou a klinickou farmacii, kdy absolvent jedné z nich neměl šanci věnovat se některé ze dvou dalších, takže například absolvent průmyslové farmacie nemohl bez dalšího přeskolování do lékárny. Naši dnešní absolventi jsou pro lékárnu kvalifikováni vždy, a navíc si mohou zvolit ještě jinou linii, takže dostanou dodatek k diplomu. Před měsícem jsme změny, o nichž mluvím, schválili na vědecké radě, nyní je ještě musíme podat na univerzitě a během příštího školního by se studenti třetích ročníků již mohli do oněch specializačních větví přihlašovat.

Výuku na všech školách ovlivňuje kreditní systém, jak je tomu u vás?

Tyto věci ladíme. Akademický senát bude brzy schvalovat změny ve studijním řádu fakulty, kdy chceme zavést tzv. meziročníky. Jde o neoficiální termín, nicméně je to způsob, jak v rámci kreditního systému studium strukturovat a v podstatě znemožňovat studentům, aby přeskakovali důležité fáze studia, a stávalo se tak, že nemají ještě zkoušku z organické chemie z druhého ročníku a už chodí na semináře z farmakologie v ročníku čtvrtém. Nová pravidla je přimějí, aby za daný ročník udělali, co udělat mají, a když ne, půjdou do meziročníku, během něhož skluz doženou, a mohou si až pak zapisovat předměty dál. Jde hlavně o první dva ročníky, kde chceme, aby nejdříve řádně absolvovali průpravné předměty a teprve poté šli do profilových farmaceutických předmětů. Ve vyšších ročnících už jistá volnost nevádí, tam již studenti leccos vědí a prokázali, že si určitou svobodu zaslouží.

V průběhu studia se také ukazuje, že ne jeden student, ač dobrý farmaceut, neumí komunikovat s pacientem. Jak to?

Jde o to, že student je buď od přírody málo komunikativní, neb lidé jsou různí, nebo jsme ho oné dovednosti dostatečně nenaučili my, což se snažíme zlepšit. Na fakultě se vyučuje předmět sociální interakce a komunikace. Před několika lety jsme změnili jeho garanta, snažíme se jej zmodernizovat, proto jsme pro jeho výuku získali PharmDr. Janu Matuškovou, velmi známou lektorku komunikace. V rámci těchto seminářů jsme zaměstnali ještě Mgr. Alexandra Tomečka. V podstatě i tyto semináře mohou studentům pomoci v rozhodování, zda jít do lékárny, nebo jinam, protože v lékárně farmaceut komunikovat umět opravdu musí – v řetězcové by ho nezaměstnali a v soukromé by zkrachoval.

V nástupní řeči do děkanské funkce jste zmínil, že chcete víc respektovat názory z terénu. Co se z něj nejvíce ozývá?

Přijde mi, že farmacie se v minulosti zdaleka tak nevyvíjela, jako se vyvíjí nyní. Chci říci, že hlasy z terénu v minulosti ani znít příliš nemusely, zato dnes pocítujeme velkou potřebu zaměřovat se na klinickou farmacii, farmaceutickou péči i na komunikaci, na všechno, co je nad znalosti o léku. S tím souvisí i založení fakultní kurikulární komise, která je poradním orgánem, co se týče průběžné modifikace studijních plánů. Pracuje v ní PharmDr. Dočkal z praxe, šéfredaktor serveru Apatykář, jenž určitě ví mnoho o vývoji a trendech farmacie, PharmDr. Maříková, klinická farmaceutka a nemocniční lékárnice, ve vědecké radě je prezident ČLnK PharmDr. Chudoba, předseda sekce lékařrenství farmaceutické společnosti PharmDr. Grodza, viceprezident Zentivy PharmDr. Janoušek a další. Snažíme se pozorně poslouchat, co nám říkají, a v rámci možností na to reagovat.

Chcete také fakultu víc veřejně prezentovat, zatím funguje fakultní facebook. Přispěl k většímu zviditelnění školy a existují nebo připravují se nějaké další aktivity?

Myslím, že se nám daří náš web, který se za poslední dva roky vylepšil, modernizovat a dáváme na něj více aktualit. Určitě bychom chtěli v příštích letech zřídit univerzitu třetího věku, abychom seniory informovali, co a k čemu farmacie a farmaceut vlastně jsou a že nejsou jen „o“ doplácích a poplatcích. Chceme pracovat se středněškolskými na bázi juniorské univerzity, spolupracujeme s vybranými středními školami, například gymnázium v Litomyšli, v rámci SVOČ. Dobře nás také reprezentuje farmaceutické muzeum v Kuksu, které po rekonstrukci nesmírně ožilo a jen letos je navštívilo už 30 000 lidí. Před nedávnem jsme se octli v televizním zpravodajství, protože jsme začali vyučovat farmacii na Krétě. Tato aktivita je však zatím příliš krátká na to, aby se dala nějak hodnotit.

Když jsem si pročetl ohlasy na vaše zvolení, krom pochvalných reakcí na tento krok jsem se dočetl, že fakultu „okupují“ slovenští studenti a že absolventi brněnské fakulty si do Hradce jezdí pro velký doktorát. Jak tomu mám rozumět?

Asi tak, že jsme rádi, že u nás studují kvalitní lidé. Je pravda, že máme, hlavně v posledních třech letech, zhruba třetinu nových studentů ze Slovenska, především z východního, z regionů jako Prešov, Humenné, Dolný Kubín, Stará Ľubovňa. Rádi k nám chodí studovat, což asi neteší kolegy ze slovenských fakult, protože jim studenty stejně jako brněnská fakulta odčerpáváme, hlavně ty dobré a cílevědomé. Jsme rádi, že máme kvalitní uchazeče o studium a je nám jedno, jsou-li původem Češi nebo Slováci. Právě i díky dobrým Slováčkům můžeme držet studijní laťku na určité výši a také si můžeme mezi uchazeči vybírat. Dovolím si osobní zážitek: Když jsem se nedávno účastnil setkání farmaceutických fakult v Košicích, jel jsem na výlet do Pienin a na Červený Hrádok. Průvodkyni nám dělala dívka odtamtud, která studuje u nás v Hradci. A Brňáci? Ano, jezdí si k nám dělat velké doktoráty, protože o některé obory jejich fakulta přišla, což se týká třeba sociální klinické farmacie. Nám to však nikterak nevádí, naopak jsme rádi, že k nám míří a že my jim další vzdělání můžeme nabídnout.